

Broodjes, koffie en sherry

Susannah Stracer
Broodjes, koffie en sherry
Verhalen

2022
Het huis
TERPSICHORE

Een aantal van de hier bijeengebrachte verhalen is onder pseudoniem in tijdschriften gepubliceerd.

Copyright © 2022 Susannah Stracer

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, kopieën, of op welke andere manier dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

ISBN 9789465541952

De vinger

Ik moest in mijn droom een complete gangsterfilm hebben bijgewoond. Seconden nog nadat ik mijn ogen had geopend was ik ervan overtuigd dat om me heen een heel leger godfathers- en mothers elkaar met tommyguns naar het leven stond. Tegelijkertijd werd ik me bewust van een log en zompig gewicht dat op mijn lichaam drukte. Ik rook de teerachtige geur van wegspoelend zomerstof.

‘Kut, het plenst,’ zei Lydia. Ik probeerde me wat op te richten, maar de doorweekte kunststof van de slaapzak kleefde als pek aan mijn ledematen. Toen ik mijn hand verplaatste, die in de warmte van haar billen had gerust, voelde ik de optrekkende kilte van onze doorweektheid. Ze wist zich op haar zij te draaien en sloeg haar armen om me heen. De regen op zich was als een lauwe douche en zolang ik stil bleef liggen kon ik nog de illusie koesteren dat ik in een warm bed lag, maar iedere beweging, iedere aanraking veroorzaakte een rilling.

‘We kunnen beter naar binnen gaan,’ zei ze.

‘Kun jij bij de rits? Ik kan me niet bewegen.’

‘Ik lig erop... Nee, ik kan er niet bij, maar als ik mijn arm los krijg, heb ik wat meer bewegingsvrijheid. Lig eens stil.’

‘Ik lig stil.’

Ze wist haar arm te bevrijden. Met haar elleboog in het natte dakgrind manoeuvreerde ze zich bovenop me en baande zich een weg naar de opening, me inwrijvend met afwisselend doorweekte en droog gebleven delen van haar lingerie. Ik rook de geur van ingetrokken regen en oud zweet.

‘Ik ben eruit,’ zei ze hijgend en ze hurkte bij me neer, ‘draai je eens om, dan kan ik er beter bij.’

De rits liep stroef en blokkeerde halverwege, maar ik had inmiddels zoveel bewegingsvrijheid dat ik me op kon richten en de cocon van me af stropen. Op een paar meter van de dakrand omhelsden we elkaar.

‘Voor een schunnige fotograaf met een telelens zou dit de kans van zijn leven zijn,’ zei Lydia, ‘twee vrouwen, zowat in hun blootje, elkaar aflebbberend in de plenzende regen op het dak van een negentiende-eeuws spookhuis...’

‘Je hebt gelijk,’ zei ik, ‘laten we naar binnen gaan.’

Ze lag met opgetrokken knieën op het bed, nog steeds in haar natte ondergoed. Misschien bedoelde ze het als blijk van solidariteit met mijn doorweektheid. Ik keek naar haar, staande aan het voeteneind, weliswaar ontroerd door de esthetiek van haar positie en de herinnering aan de doorleefde nacht, maar ineens nauwelijks nog in staat tot enig contact.

‘Ik ga naar huis,’ zei ik.

‘Het is nog maar zes uur. Je kunt hier toch verder slapen en ondertussen je kleren laten drogen?’ Ik schudde mijn hoofd.

‘Ik heb een afspraak.’ Dat was gelogen. Ik wist zelf niet waar die plotselinge, bijna panische behoefte aan eenzaamheid vandaan kwam.

‘Kom vanavond bij me,’ stelde ik voor.

Op het plein draaide ik me om en zocht naar het raam van haar kamer. De gordijnen waren gesloten. Vanaf de grond leek de hoogte minder duizelingwekkend dan hij vanaf het dak had geleken. Het regende nog steeds, maar de geur was al die van een broeierige zomerdag.

Vlak boven de daken van de laatnegentiende-eeuwse bebouwing brak ineens de zon door. Dat vroege licht, deels gefragmenteerd door de bladeren van de esdoorns op het trottoir en langs de gracht, bezorgde me een onbestemd gevoel van geluk. Een ogenblik overwoog ik om terug te gaan en Lydia te halen om dat gevoel met haar te delen. Maar ik betwiftelde of er eigenlijk wel iets te delen viel.

In het twijfelachtige daglicht verloor mijn kamer de toverachtige atmosfeer die haar aanwezigheid er had achtergelaten. Er lagen grammofoonplaten verspreid over de vloer als in een ouderwetse meisjeskamer, mijn ficus benjamina was onder onze omhelzingen van de luidsprekerbox waar hij op stond gevallen en had daarbij de koffiepot en een aantal kopjes meegesleurd. De basspeaker van een van de boxen was gescheurd - daar had blijkbaar een van ons haar voet

doorheen gestoken. Toch bleef ook tussen de puinhopen de herinnering aan het wonder onaangetast.

Ik had Lydia altijd voor een wat afzijdige natuur gehouden, niet geïnteresseerd in mannen óf vrouwen. We waren vriendinnen geweest en zelfs dat nog te hooi en te gras, sinds de tijd dat we samen onze dagen doorbrachten achter de balie van de gemeentebibliotheek. We hadden af en toe in elkaars armen geslapen met een vriendschappelijke vanzelfsprekendheid, zonder dat de gedachte aan verdere intimiteiten zich ooit had opgedrongen. Daar was de vorige avond verandering in gekomen toen ik, in een vlaag van nostalgisch enthousiasme, platen was gaan opdiepen die ik als tiener sterk had gekoesterd – de Velvet Underground, Kinks, Clash en de lome reggae van Black Uhuru en de Congos. Bij ons beiden bleek die muziek sentimenten op te roepen die we niet hadden kunnen voorzien. Dromerig in elkaar verzonken op de cadans van *Sponji reggae*, werden we min of meer overvallen door de toenemende erotische geladenheid van onze omhelzing. Ik rook een afrodisische geur die niet afkomstig was van haar of mij maar van een bedwelmend *ons*. We kwamen op de bank terecht waar ze, schrijlings bovenop me gezeten, door bleef wiegen, eerst nog ontspannen maar geleidelijk heftiger bekkenpersingen. Vanaf het moment dat ze zich vooroverboog en me kustte, was het platonische definitief uit onze liefkozingen verdwenen. ‘Zal ik je klaarmaken?’ - ze vroeg het zo lief. Ik knikte volkomen sprakeloos.

*

Ik zette koffie in een bloemenvaas. Toen ik mijn beker, een cracker en een banaan de kamer in droeg, ging de telefoon. Het was nog geen acht uur. Om deze tijd werd ik wel vaker gebeld, gewoonlijk door radeloze junks, op zoek naar een drugsdealer wiens nummer op het mijne leek en die ik, al naar gelang mijn stemming, afkatte of toesprak op een zalvende gogentoon. Maar het was mijn moeder. ‘Waar wás je?!’ riep ze, ‘god kind, waar zát je toch? Ik heb je de hele nacht proberen te bellen. Ik stond al op het punt de politie erbij te roepen!...’

‘Ik sliep,’ zei ik.

‘Het is verschrikkelijk,’ zei ze, ‘het is heel, héél erg...’

‘Wat is heel, heel erg?’ vroeg ik mat.

‘Wat is dat voor gerinkel daar bij jou? Zit jij op dit uur van de ochtend soms al te pimpelen, rotkind?!...’

‘Ik roer in mijn koffie,’ zuchtte ik.

‘Ontzettend is het, ontzétend... Het is tante Oline, kind. Ze hebben haar gisteravond dood in bed gevonden. Minstens drie dagen heeft die stakker daar moederziel alleen gelegen. Kun je het je indenken? Je lieve tante Oline?...’

‘Nou, gecondoleerd dan maar...’ Het leek een reddende stoplap, maar ze vervolgde: ‘Ja kind, dank voor je medeleven. Je komt toch vandaag nog zeker?’

‘Hoezo?!’ riep ik.

‘Of wil jij soms prinsheerlijk thuis blijven zitten terwijl in Groningen je lieve tante dood ligt opgebaard? Heb jij dan helemaal geen hart in je lijf? Je tante is gestorven, ik zeg het je! Het minste wat je kunt doen is wel haar de laatste eer bewijzen!’

‘Ze is geen tante,’ zei ik, ‘ze is niet eens familie. Trouwens, ik heb geen geld voor de trein.’

‘Dat zal ik je dan onmiddellijk sturen. Hóór je me? Ik stá erop dat je hierheen komt; is het niet vandaag dan in godsnaam maar morgen. En zorg er alsjeblieft voor dat je een beetje núver gekleed bent; het hoeft helemaal niet overdreven sjiek, maar een zwart mantelpakje is toch wel het minste dat je voor je lieve tante kunt aantrekken...’

‘Ik heb geen zwart mantelpakje,’ zei ik, maar ze had al opgehangen.

Ik probeerde de ficus nog te spalken, maar hij viel niet te redden. De luidspreker repareerde ik provisorisch met leukoplast. Ik haalde de *Elektra* van Solti uit de kast (iedere keer als ik mijn moeder had gesproken, wilde ik *Elektra* horen), maar tegen de sopraan van Birgit Nilsson bleek de beschadigde luidspreker niet opgewassen. Ik luisterde nog een keer naar *Sponji reggae*, maar de magie van de vorige avond was er finaal uit verdwenen. Een ‘operaheks’ noemde Lydia me al sinds onze tijd bij de bibliotheek.

Mijn moeder moest inmiddels op weg zijn naar het postkantoor aan de Helperbrink om daar een envelop met bankbiljetten of klinkende munt aan het loket af te leveren. Als ik tenminste maar de

moed had gehad om gewoon te zeggen dat ik geen *zin* had. Dié kon ze me moeilijk per post sturen. Alles wat ik had bereikt was dat ik me op de koop toe een oplichtster voelde die een oud mens met leugens geld afhandig maakte

Aan het eind van de middag belde Lydia. Ze was net wakker, had kou gevat en voelde zich te beroerd om naar me toe te komen. Misschien zou ik naar haar zijn toegekomen als ze het had voorgesteld, maar op eigen initiatief wilde ik niet met dit humeur aan haar ziekbed verschijnen. We spraken af dat ik haar zou bellen als ik in Groningen was aangekomen, wanneer me tenminste de kans gegund werd. Toen ik ophing schoot me te binnen dat ik niet eens een foto van haar had wat me, met die Groningse begrafenis in het vooruitzicht, ineens een ernstig gemis leek.

De laatste flauwe hoop die ik nog kon koesteren was dat de postbode geen geld zou brengen, al wist ik bij voorbaat dat die hoop vergeefs was. Géén geld viel me alleen ten deel als ik er juist dringend om verlegen zat. Toen ik de volgende ochtend de brievenbus hoorde slaan en ging kijken, vond ik een enveloppe, niet eens aangetekend verstuurd, met daarin twee briefjes van tien en een paar rijksdaalders.

*

‘Het moet zo’n leuke stad zijn,’ werd altijd gezegd als ze hoorden waar ik vandaan kwam. Ik bestreed dat zelden, maar voor mij was Groningen nooit iets anders geweest dan de architectonische belichaming van tante Oline. De Martinitoren wás tante Oline: hoekig, struis, opgetrokken uit akelige, grijze materie; bepaalde straatnamen die me altijd al onheilspellend in de oren hadden geklonken, kregen pas hun volle gruwelijkheid in de vierkante mond van tante Oline; de omhoog graaiende handen van Waskovsky aan de Verlengde Hereweg waren tante Olines handen, compleet met door dikke lagen nagellak schemerende rouwranden.

Ik had een zak glibberige mentholdrop leeggegeten tijdens de reis en voelde me plofferig. De lucht boven het Verbindingskanaal was hardblauw, de geur bijna herfstig. Het deprimeerde me, mede vanwege de herinnering aan die zomernacht met Lydia die een eeuw geleden leek, en hoe dan ook tweehonderd kilometer zuidelijker had

plaatsgevonden. Ik liep in de richting van de Hereweg en stak het spoorwegviaduct over. Nog steeds herfst, de bomen met bruin doorschoten.

Links van me lagen de straten waar ik van mijn veertiende tot mijn zeventiende de Telegraaf had bezorgd. Ik zag weer die lage zon tussen de esdoorns bij Lydia's huis. Het drong ineens tot me door dat die me aan déze straten had doen denken, waar de zomerzon omstreeks hetzelfde vroege uur precies zo hoopgevend achter de bomen kon schijnen. De associatie werkte ook omgekeerd, want ik voelde me ineens wat dichterbij haar. Ik stak over en las de straatnaambordjes: J.A. Feithstraat, Willemstraat, Tweede Willemstraat, Anna Paulownastraat.

Ik ging de Anna Paulownastraat in. Het verwachte déjà-vu-gevoel bleef achterwege, al wist ik nog een cerebrale verwondering op te roepen bij de gedachte dat ik toen ik bij Lydia vandaan kwam onmogelijk had kunnen vermoeden hoe snel ik in de oorsprong van die overdondering zou rondwandelen.

Een paar van die sensaties bewaarde ik nog, veilig weggestopt in een compartiment van mijn bewustzijn waar ik niet vaak kwam. Veel meer dan wat bleke statistieken was er verder niet gebleven van mijn jeugd. Wat die krantenwijk betrof: meestal fietste ik door stortregens, in de vrieskou, het aardedonker en onder alle omstandigheden met die foute blauwe tassen achterop. De huizen aan de J.A. Feithstraat hadden diepe, onverlichte portieken waaruit ik me 's winters soms in zo'n paniek naar buiten stortte, dat er geklaagd werd en ik een boete kreeg opgelegd.

'Wat ben je ja laat,' zei mijn moeder, 'we staan hier al 'n kwartier op hete kolen, of wist je niet dat vanavond de afscheidsreceptie is?'

'Moet ik soms mee?' vroeg ik.

'Mee? Jij?! Had jij méé gewild? In dié kleren? Kind, je staat erbij als een straatmadelief. Zó wil ik je ja niet aan de mensen voorstellen! Had toch even gebeld, zó'n moeite was dat niet geweest, maar alles waar jullie aan kunnen denken is ikke, ikke, ikke. Zeg jij er dan eens wat van, Herman! 't Is ja ontzettend zoals die meid erbij loopt? Zég er dan wat van, man!'

Mijn vader stond vibrerend terzijde in zijn trouwpak, voorover hellend op zijn krukken. Parkinson werd het genoemd wat hij onder de leden had, maar daarvoor was nooit enig medisch bewijs geleverd. Mijn moeder had de ziekte uit de Libelle opgediept en hem net zo lang van arts naar arts gesleept tot ze er een gek of geil genoeg had gevonden om haar diagnose te certificeren. Als vanzelf was hij toen ook gaan trillen, maar Parkinson of niet, hij trok zich in zijn ziekte terug als in een klooster.

In plaats van me te gispn, sloeg hij de armen met krukken en al om me heen en raspte met zijn wang langs mijn oor.

‘Hallo,’ zei ik en ik klopte hem op zijn schouder, wat hém betrof zonder angst of irritatie, maar te gereserveerd voor al te grote hartelijkheid.

‘Heb jij geen nette kleren meegenomen?’ vroeg mijn moeder, ‘wou jij morgen soms in die hoerentodden naar de begrafenis? Heb jij dan helemaal geen respect voor de doden? Laat je lieve tante je dan helemaal koud?...’

‘Ik kon niets anders vinden,’ zei ik.

‘Daar hebben we het dan later nog wel over... Er staat een pan met hutspot op het gas, die eet je maar leeg, en in de ijskast ligt een Weijerdse worst van slager Zwaardemakers. Daar was je toch zo gek op, of voel je je er ineens te goed voor nu je in ’t West’n woont? Herman, in godsnaam, maak eens een beetje vort! Laat die lieve Oline je dan helemaal Siberisch, of probeer je me alleen maar het bloed onder de nagels vandaan te halen met je gedreutel? O, gek word ik van die man!...’ Met ritmische stoten in zijn rug dreef ze hem in de richting van de rode Volkswagen die voor het tuinhek stond geparkeerd.

De hutspot was bedekt met een pluizige vegetatie, maar de Weijerdse worst leek op het oog nog tamelijk vers. Ik braadde hem en at hem in zijn geheel op, hoewel ik niet wist of dat de bedoeling was. Het was zo’n Groninger specialiteit waar ik thuis van verstoken was. In ’t West’n waren Weijerdse worsten onbekend.

Het pafferige gevoel dat ik eraan overhield spoelde ik weg met een glas cola. Een flauw vermoeden van verdriet bleef onder de oppervlakte doorzeuren. Waardoor werd het veroorzaakt? Niét door de dood van tante Oline in elk geval, want die gaf me voornamelijk

hilariteit in, omdat ik moest denken aan de stapels stripverhalen die ik als tiener met mijn vriendinnen uit het punkmilieu had gemaakt, waarin haar lijk figureerde als platenspeler, als bloempot en als spermabank voor gedepriveerde nijlkrokodillen.

Ik vroeg me ineens af of ze nog ergens in huis aanwezig waren en daalde in de kelder af om ze te zoeken, maar alles wat ik vond was een map met portretcollages die ik had samengesteld van foto's uit mijn vaders seksbladen. Zelfs tante Oline had ze *núver* gevonden en het was niemand opgevallen waarvan ik die vlezige lippen, die kinnen met kuiltjes en die borstelige wenkbrauwen gemaakt had. Alleen mijn vader had zich er later over beklagd dat ik in zijn bladen had geknipt en gevraagd of ik wel wist wat die dingen kostten.

Ik deed ze terug in de map, niet van plan om ze mee naar huis te nemen. Nadat ik nog wat planken en kasten had afgestroopt en een stel felicitatiebrieven ter gelegenheid van mijn geboorte had doorgenomen, ging ik, nog steeds met dat zeurende gevoel van verlorenheid, terug naar de huiskamer. Ik keek naar *Ontdek je plekje*. Toen dat werd gevolgd door psalmengezang zette ik de televisie uit. Ik overwoog om Lydia te bellen, al was ik er niet van overtuigd dat dat verstandig was. Ik was in dit huis niet degene die ze kende, maar een persoon zo ranzig en vastgekoekt als de hutspot. Zelfs telefonisch zou het bederf kunnen toeslaan. Maar het verlangen naar een vertrouwde stem bleek uiteindelijk sterker dan mijn bedenkingen.

De zwarte bakelieten telefoon hing, nog net als in mijn vroege jeugd, aan de trapbalustrade in het halfduister van de smalle gang. Vrijwel op de tast draaide ik haar nummer. Het duurde een poos voor er werd opgenomen. 'Hallo...' zei ze, nasaal en onuitgeslapen.

'Ik ben het...' Ik had me voorgenomen om dat niet meer te zeggen, omdat het rotvragen uitlokte als 'Wie is *ik*?', maar ze herkende mijn stem.

'Red je je daarginds? Ben je er al lang?'

'Een uurtje zowat. Hoe gaat het met jou?'

'Matig, lieve schat. Zo snotterig als wat. Nu ben ik ook nog ongesteld geworden. Ik lek uit al mijn openingen...'

'Lydia, je zegt lieve schat tegen me...'

'Verrek, stoort je dat?...'